

CRNA GORA
Direkcija za zaštitu tajnih podataka

IZVJEŠTAJ O RADU
Direkcije za zaštitu tajnih podataka za 2017.godinu

Podgorica, januar 2017.godine

SADRŽAJ

UVOD	4
I NORMATIVNI POSLOVI	4
II DOZVOLE ZA PRISTUP TAJNIM PODACIMA	4
Dozvole za pristup tajnim podacima za fizička lica	5
Dozvole za pristup tajnim podacima za pravna lica	5
III MJERE ZAŠTITE TAJNIH PODATAKA	6
III-1 Fizičke mjere zaštite tajnih podataka	6
III-1 Informatičke mjere zaštite tajnih podataka	6
Informacioni sistem za razmjenu domaćih tajnih podataka	6
Sistem za prenos NATO tajnih podataka	6
INFOSEC	7
Obuke	7
IV NATO I EU	8
IV-1. NATO Pravni okvir za saradnju	8
Razmjena NATO tajnih podataka	8
Razmjena nacionalnih tajnih podataka sa Misijom Crne Gore pri NATO u Briselu	10
Sertifikati za pristup NATO tajnim podacima	10
NATO NOS inspekcijaska kontrola	10
IV-2. EVROPSKA UNIJA	11
Pravni okvir za saradnju	11
EU pregovori - Poglavlje 31 – Vanjska bezbjednosna i odbrambena politika	11
Razmjena EU tajnih podataka	11
V MEĐUNARODNA SARADNJA	12
Bilateralna saradnja	12
VI MEĐURESORSKA SARADNJA	14
VII SARADNJA SA NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA	15

VIII	OBUKE IZ OBLASTI TAJNIH PODATAKA	16
	Stručno osposobljavanje i usavršavanje službenika Direkcije	16
IX	ORGANIZACIJA DIREKCIJE	16
X	INSPEKCIJSKI NADZOR	17
XI	BUDŽET I NABAVKE	18
XII	FINANSIJSKO UPRAVLJANJE I KONTORLA	19
XIII	JAVNOST RADA	20

UVOD

Izveštajem o radu Direkcije za zaštitu tajnih podataka obuhvaćen je pregled najvažnijih aktivnosti Direkcije u 2017. godini u vezi sa: izradom propisa iz oblasti tajnih podataka, izradom opštih akata Direkcije, izdavanjem dozvola za pristup tajnim podacima i NATO sertifikata za pristup NATO tajnim podacima, razmjenom tajnih podataka sa NATO i Evropskom unijom, obavezama koje proističu iz članstva u NATO, EU pregovorima za Poglavlje 31–Vanjska, bezbjednosna i odbrambena politika, aktivnostima na polju međunarodne saradnje naročito u pogledu zaključivanja bilateralnih sporazuma o razmjeni i zaštiti tajnih podataka i neposredne bilateralne i regionalne saradnje, međuresorskom saradnjom i saradnjom sa nevladinim organizacijama, obukama iz oblasti tajnih podataka i unapređenjem sistema obuke, stručnim osposobljavanjem i usavršavanjem službenika Direkcije, unutrašnjom organizacijom Direkcije i njenim funkcionisanjem, inspeksijskim nadzorom nad sprovođenjem Zakona o tajnosti podataka i primjenom međunarodnih ugovora o razmjeni i zaštiti tajnih podataka, izvršenjem budžeta, sprovođenjem finansijskog upravljanja i kontrole i pružanja obavještenja o radu Direkcije putem sredstava javnog informisanja.

I **NORMATIVNI POSLOVI**

Nakon sticanja punopravnog članstva Crne Gore u NATO, juna 2017. godine, nastavilo se sa ispunjavanjem obaveza koje proizilaze iz članstva u ovoj organizaciji i u skladu sa Programom rada Vlade Crne Gore Direkcija za zaštitu tajnih podataka je pripremila predloge zakona o potvrđivanju sporazuma iz svoje nadležnosti, i to: Predlog Zakona o potvrđivanju Sporazuma između strana Sjevernoatlantskog ugovora o saradnji vezanoj za atomske podatke s Tajnim tehničkim dodatkom sporazumu između strana Sjevernoatlantskog ugovora o saradnji vezano za atomske podatke i Povjerljivim sigurnosnim dodatkom sporazumu između strana Sjevernoatlantskog ugovora o saradnji vezano za atomske podatke, Predlog Zakona o potvrđivanju Sporazuma između strana Sjevernoatlantskog ugovora o bezbjednosti podataka i Predlog Zakona o potvrđivanju Protokola kojim se mijenja i dopunjava bezbjednosnih dodatak Sporazumu između strana Sjevernoatlantskog ugovora o saradnji vezanoj za atomske podatke. Zakoni su usvojeni u Skupštini Crne Gore u novembru 2017. godine.

U skladu sa Uredbom o bližim uslovima i načinu sprovođenja informatičkih mjera zaštite tajnih podataka i Uredbom o uslovima i načinu obezbjeđivanja kriptozastite tajnih podataka, usvojeni su sledeći propisi koji su označeni stepenom tajnosti INTERNO, i to: Pravilnik o tehničkim standardima za zaštitu od kompromitujućeg elektromagnetnog zračenja, Pravilnik o načinu pripreme i sadržaju dokumentacije za certifikovanje komunikaciono-informacionih sistema i procesa za obradu tajnih podataka, Pravilnik o načinu i kriterijumima za izbor komunikaciono-informacionih uređaja (hardvare) i računarskih programa (software) za zaštitu tajnih podataka i Katalog komunikaciono-informacionih uređaja (hardvare) i računarskih programa (software) za zaštitu tajnih podataka.

U ovom izvještajnom periodu Direkcija je učestvovala u davanju mišljenja na predloge zakona i podzakonskih akata koje su pripremali drugi organi, kao i mišljenja na predloge memoranduma i sporazuma o saradnji koji su uključivali odredbe o razmjeni i zaštiti tajnih podataka.

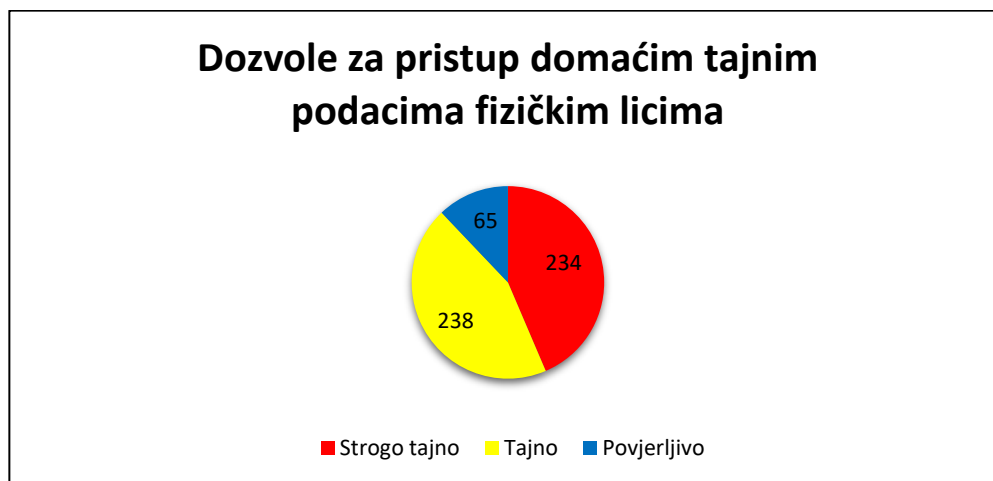
II DOZVOLE ZA PRISTUP TAJNIM PODACIMA

Dozvole za pristup tajnim podacima za fizička lica

Direkcija za zaštitu tajnih podataka, u skladu sa Zakonom, nadležna je za izdavanje dozvola za pristup tajnim podacima stepena tajnosti STROGO TAJNO, TAJNO i POVJERLJIVO.

U 2017. godini, izdato je ukupno 537 dozvola za pristup tajnim podacima, od čega su 373 nove dozvole a produžen je rok važenja za 164 dozvole. Za pristup tajnim podacima stepena tajnosti STROGO TAJNO izdato je 156 i produžen rok važenja za 78 dozvola. Za pristup tajnim podacima stepena tajnosti TAJNO izdate su 152 dozvole, a produžen rok važenja za 86 dozvola i za pristup tajnim podacima stepena tajnosti POVJERLJIVO izdato je 65 dozvola.

U 2017. godini, podneseno je 477 zahtjeva za izdavanje i produženje važenja dozvola za pristup tajnim podacima fizičkim licima.

Dozvole za pristup tajnim podacima za pravna lica

U 2017. godini podnesena su tri zahtjeva za izdavanje dozvole za pristup tajnim podacima pravnim licima.

III MJERE ZAŠTITE TAJNIH PODATAKA

III-1 Fizičke mjere zaštite tajnih podataka

U skladu sa propisima o tajnosti podataka, NATO i EU standardima koji regulišu oblast fizičke zaštite tajnih podataka, Direkcija za zaštitu tajnih podataka unaprijedila je mjere fizičke zaštite u Centralnom registru tajnih podataka, prostorijama u kojima je smještena Direkcija, novoj server sali i NDA prostoriji. Mjere fizičke zaštite i implementacija NATO preporuka verifikovane su od strane eksperata NATO Kancelarije za bezbjednost prilikom inspeksijske kontrole u februaru 2017. godine.

Direkcija je u 2017. godini nastavila sa pružanjem pomoći i kontrolom implementacije mjera fizičke zaštite u organima koji rade sa tajnim podacima, i to u: Miniostarstvu pravde, Ministarstvu ekonomije, Agenciji za sprječavanje korupcije, Ministarstvu vanjskih poslova, Ministarstva unutrašnjih poslova, Ministarstvu odbrane i Vojsci Crne Gore.

III-2 Informatičke mjere zaštite tajnih podataka

Informacioni sistem za razmjenu domaćih tajnih podataka

U sklopu prve faze projekta implementacije informacionog sistema za razmjenu domaćih tajnih podataka, uspostavljen je jedinstveni komunikaciono-informacioni sistem za razmjenu domaćih tajnih podataka između državnih organa Crne Gore do i uključujući stepen tajnosti POJVJERLJIVO, koji povezuje Centralni registar Direkcije za zaštitu tajnih podataka i register tajnih podataka u Ministarstvu odbrane, Ministarstvu vanjskih poslova i Misiji Crne Gore pri NATO u Briselu. U 2017. godini stvoreni su preduslovi da se od januara 2018. godine u sklopu II faze projekta na sistem poveže i registar Agencije za nacionalnu bezbjednost, dok je u toku 2018. godine planirano i povezivanje Generalnog sekretarijata Vlade Crne Gore i institucija kod kojih postoji interes da razmjenjuju podatke sa državnim organima koji su korisnici ovog sistema. U toku 2017. godine nastavljene su aktivnosti u cilju unapređenja i podizanja nivoa zaštite ovog komunikaciono-informacionog sistema, uključujući realizaciju nabavke TEMPEST opreme, softverskih licenci za zaštitu podataka i nabavku sistema za pravljenje rezervnih kopija (backup).

Nabavljena je kompjuterska oprema i softverske licence za zaštitu podataka za uspostavljanje OFFLINE mreže za elektronsku obradu tajnih podataka za potrebe Direkcije.

Sistem za prenos NATO tajnih podataka - NS WAN

Direkcija za zaštitu tajnih podataka je do maja 2017. godine koordinirala pripremnim aktivnostima na uvođenju NATO SECRET WAN AREA NETWORK - NS WAN informacionog sistema za razmjenu tajnih dokumenata sa NATO, na lokacijama u Ministarstvu odbrane, Vazduhoplovnom operativnom centru VCG - VOC i Ministarstvu vanjskih poslova. Neposredno prije pristupanja Crne Gore NATO savezu početkom juna 2017. godine, Direkcija je u saradnji sa NATO NCIA certifikovala sistem za upotrebu u Crnoj Gori, nakon čega je sistem u produkciji i na raspolaganju za korisnike u Crnoj Gori. Direkcija za zaštitu tajnih podataka odgovorna je za tehničko funkcionisanje glavnog komunikacionog čvora NS WAN

sistema (NS WAN MAIN POP), za rukovanje kriptomaterijalima za potrebe ovog sistema, za koordinaciju između institucija u Crnoj Gori koje su korisnici ovog sistema, kao i za saradnju sa NCIA po pitanju održavanja i uspostavljanja novih servisa za korisnike u Crnoj Gori (u okviru godišnjih "Service Support Package for Montenegro" sporazuma).

INFOSEC - druge aktivnosti

Direkcija za zaštitu tajnih podataka je u okviru SAA nadležnosti (Security Accreditation Authority) delegirala predstavnika u međunarodnom BICES akreditacionom tijelu (BICES Accreditation Board) i u okviru NDA nadležnosti (National Distribution Authority) učestvovala na NDA konferenciji u USA u junu 2017. godine.

Obuka

U 2017. godini zaposleni u Direkciji za zaštitu tajnih podataka učestvovali su na obuci "NATO: Odbrana članica i doprinos međunarodnoj bezbjednosti", obuci o sajber bezbjednosti, kao i obuci Sistem menadžmenta bezbjednosti informacija i Upravljanje rizicima informacione bezbjednosti.

U organizaciji Savjeta za NATO, u oktobru 2017. godine u Crnoj Gori je održana osmodnevna vježba NATO CMX 17 (Crisis Management Exercise 2017 – CMX 17) na kojoj su učestvovali službenici Direkcije za zaštitu tajnih podataka, kao i predstavnici drugih bezbjednosnih organa Crne Gore. Tom prilikom razmijenjen je 491 tajni podatak (368 stepena tajnosti TAJNO, 82 POVJERLJIVO, 38 INTERNO i 3 neklasifikovana podatka).

U periodu od 10.10. do 12.10.2017. godine, predstavnici Direkcije bili su zastupljeni na sastanku NATO Radne grupe za pristupanje i integraciju – AIWG (Accession and Integration Working Group), kao i na sastanku Radnog tima Ministarstva odbrane i Vojske Crne Gore za pristupanje i integraciju u NATO. U okviru Radnog tima predstavnici Direkcije biće zaduženi za implementaciju zadataka i aktivnosti iz svoje nadležnosti.

Dva zaposlena u INFOSEC odjeljenju DZTP pohađala su seminar na temu "Sistem menadžmenta bezbjednošću informacija – ISO/IEC 27001:2013" i dobila međunarodno priznate sertifikate akreditovane kuće Exemplar Global (USA) za ISO 27001 eksterne revizore.

Takođe, dva zaposlena u INFOSEC odjeljenju dobila su sertifikate za ICT kurseve održane od strane NATO tima u saradnji sa Ministarstvom javne uprave - "Network Vulnerability Assessment and Risk Mitigation", "CEH Certified Ethical Hacker " i "Network Security Course".

IV NATO I EU

Najznačajnija dužnost Direkcije u vezi sa tajnim podacima NATO i EU je ta što Direkcija vrši poslove bezbjednosnog organa za koordinaciju i sprovođenje bezbjednosne politike NATO i EU u Crnoj Gori, u cilju obezbjeđivanja adekvatnog nivoa zaštite tajnih podataka (NSA - National Security Authority) i izdavanje NATO i EU sertifikata za pristup NATO i EU tajnim podacima koji se prosleđuju korisnicima NATO i EU tajnih podataka u Crnoj Gori.

U cilju adekvatne razmjene i zaštite NATO i EU tajnih podataka, ustanovljeni su i vode se Centralni registar NATO i EU tajnih podataka u Direkciji za zaštitu tajnih podataka i Podregistri tajnih podataka u Stalnoj misiji Crne Gore pri NATO, Stalnoj misiji Crne Gore pri EU u Briselu i Komandi združenih snaga SHAPE u Monsu.

Podregistri tajnih podataka predstavljaju prvu tačku prijema NATO i EU tajnih podataka, odakle se tajni podaci distribuiraju Centralnom registru Direkcije za potrebe državnih organa u Crnoj Gori.

Distribucija tajnih podataka iz Centralnog registra prema državnim organima, korisnicima NATO i EU tajnih podataka, vrši se u okviru registara tajnih podataka uspostavljenih u državnim organima.

IV-1. NATO Pravni okvir za saradnju

Zakon o potvrđivanju Sporazuma između strana Sjevernoatlantskog ugovora o bezbjednosti podataka ("Službeni list Crne Gore - Međunarodni ugovori", br. 012/17 od 07.12.2017), predstavlja pravni okvir za saradnju u oblasti uzajamne zaštite i čuvanja NATO tajnih podataka koji se dostavljaju Crnoj Gori i tajnih podataka koje Crna Gora dostavlja NATO-u i obezbjeđuje primjenu bezbjednosnih standarda i postupaka za razmjenu i zaštitu tajnih podataka.

Razmjena NATO tajnih podataka

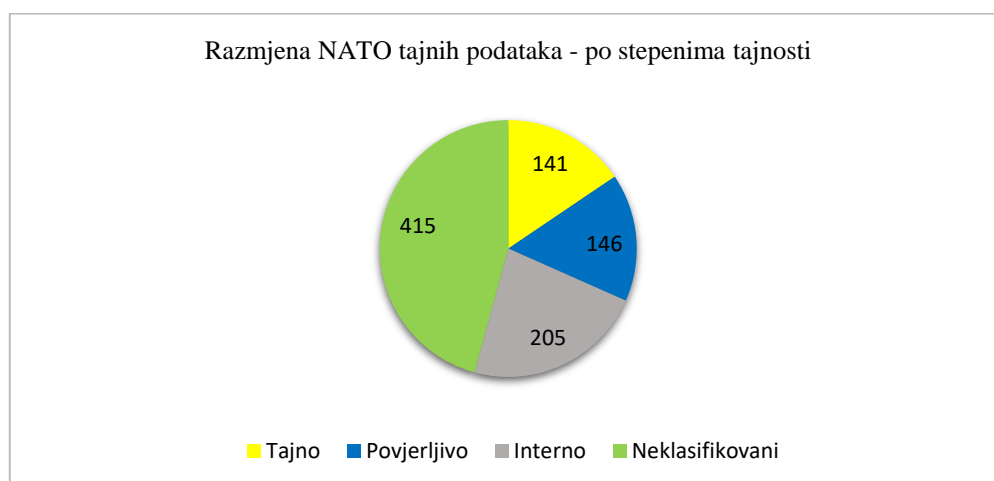
U skladu sa Sporazumom o bezbjednosti podataka, u kontinuitetu se odvija razmjena tajnih podataka sa NATO koja je otpočela nakon upućivanja prvog kontigenta crnogorskih vojnika u mirovnu misiju ISAF u Avganistanu, a kasnije u misiju "Resolute Support" u Avganistanu.

Pristupanjem Crne Gore NATO Savezu uveden je novi sistem elektronske razmjene NATO tajnih podataka NATO SECRET WAN AREA NETWORK (NS WAN) odobren od strane NATO Kancelarije za bezbjednost – NOS.

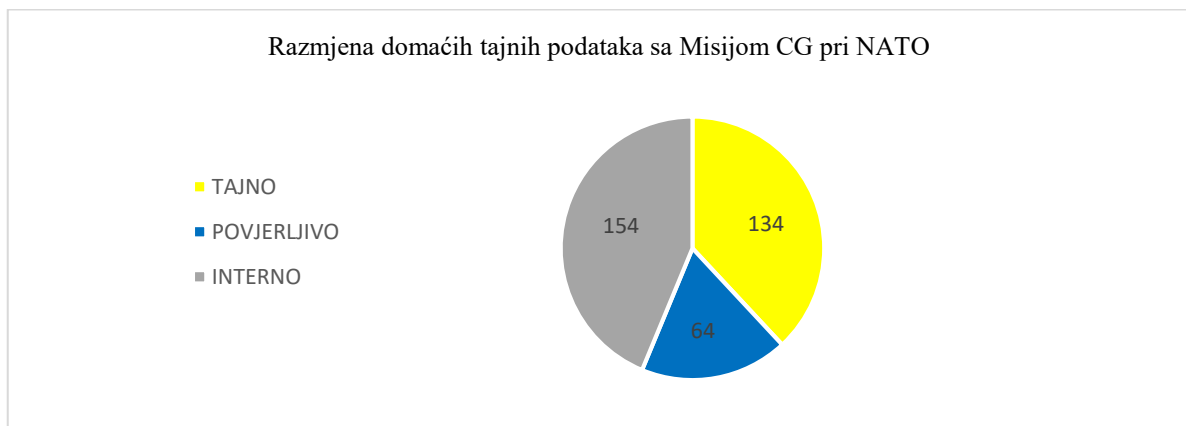
*šematski prikaz razmjene tajnih podataka sa NATO

U 2017. godini razmijenjeno je ukupno 907 NATO tajnih podataka različitih stepena tajnosti, od čega 141 stepena tajnosti **TAJNO**, 146 stepena tajnosti **POVJERLJIVO**, 205 stepena tajnosti **INTERNO** i 415 neklasifikovanih podataka.

Razmjena nacionalnih tajnih podataka sa Stalnom misijom Crne Gore pri NATO u Briselu

U 2017. godini sa Stalnom misijom Crne Gore pri NATO u Briselu razmijenjena su ukupno 352 tajna podatka različitih stepena tajnosti, od čega 134 stepena tajnosti TAJNO, 64 stepena tajnosti POVJERLJIVO i 154 stepena tajnosti INTERNO.

Sertifikati za pristup NATO tajnim podacima

Za pristup NATO tajnim podacima koji se prosleđuju Crnoj Gori, kao i za učešće na određenim NATO aktivnostima (konferencijama, sastancima, kursevima, obukama, vježbama, radionicama i sl.) na kojima se razmatraju NATO tajni podaci, neophodno je posjedovanje NATO sertifikata.

U skladu sa Sporazum o bezbjednosti informacija sa NATO, Direkcija je organ nadležan za izdavanje NATO sertifikata za pristup NATO tajnim podacima i u 2017. godini izdala je 178 stalnih NATO sertifikata.

U skladu sa preporukama NATO sačinjen je spisak pozicija na nacionalnom nivou i lica na tim pozicijama koja imaju pristup posebnoj grupi NATO tajnih podataka (NATO sensitive informations), kao i spisak ovlašćenih lica i njihovih zamjenika u Direkciji i Stalnoj misiji Crne Gore pri NATO u Briselu, ovlašćenih za prijem i dostavu NATO COSMIC/ATOMAL podataka.

NATO NOS inspeksijska kontrola

NATO tajni podaci prosljeđeni Crnoj Gori čuvaju se u Centralnom registru Direkcije, koriste u skladu sa propisanim bezbjednosnim standardima i podliježu redovnoj kontroli NATO Kancelarije za bezbjednost – NOS.

Prije sticanja punopravnog članstva u NATO (jun 2017. godine), u periodu od 20-24. februara realizovana je finalna inspeksijska kontrola od strane eksperata NATO Kancelarije za bezbjednost. Kontrolom su obuhvaćeni svi aspekti bezbjednosne organizacije i standardi za rad

sa tajnim podacima u institucijama Crne Gore, prvenstveno u Direkciji za zaštitu tajnih podataka i drugim bezbjednosnim organima koji koriste NATO tajne podatke (Ministarstvu odbrane, Ministarstvu vanjskih poslova i Agenciji za nacionalnu bezbjednost). Izvještajem o inspekcijskoj kontroli, dostavljenim u junu iste godine, prikazan je ostvareni napredak Crne Gore u oblasti tajnih podataka.

Pored kontrole od strane NATO Kancelarije za bezbjednost – NOS, NATO tajni podaci koji se dostavljaju državnim organima na korišćenje podliježu i inspekcijskoj kontroli Direkcije.

IV-2. EVROPSKA UNIJA

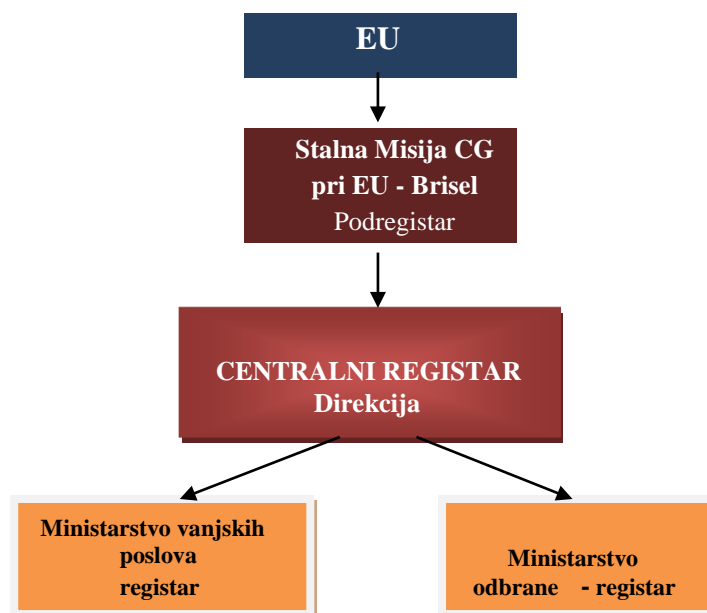
Pravni okvir za saradnju

Sporazum o bezbjednosnim procedurama za razmjenu i zaštitu tajnih podataka zaključen između Crne Gore i Evropske Unije (septembra 2010. godine) i Bezbjednosni aranžmani za implementaciju Sporazuma (iz februara 2011. godine) predstavljaju pravni okvir za saradnju u oblasti tajnih podataka i obezbjeđuju primjenu standarda prilikom razmjene i zaštite tajnih podataka iz oblasti zajedničke vanjske, bezbjednosne i odbrambene politike.

EU PREGOVORI - Poglavlje 31 – Vanjska, bezbjednosna i odbrambena politika

Direktor Direkcije, kao član radne grupe za Poglavlje 31 – Vanjska, bezbjednosna i odbrambena politika, aktivno je učestvovao u radu sjednica u cilju realizacije obaveza koje proističu iz Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji (PPCG). U 2017. godini nastavilo se sa izvještavanjem o realizaciji obaveza iz PPCG, za period 2014-2018. godine. Sve obaveze iz PPCG Direkcija je realizovala u propisanim rokovima.

Razmjena EU tajnih podataka

Tajni podaci koji su razmjenjivani sa EU odnosili su se na podatke o angažovanju pripadnika Vojske Crne Gore u pomorskoj mirovnoj operaciji "EU NAVFOR – ATALANTA" u vodama Adenskog zaliva kod obale Somalije, praćenju aktivnosti i bezbjednosti njihovog učešća u operaciji, kao i na podatke o angažovanju pripadnika Vojske Crne Gore u EUTM misiji u Republici Mali i MINURSO u Zapadnoj Sahari.

V MEĐUNARODNA SARADNJA

Bilateralna saradnja

Direkcija za zaštitu tajnih podataka ostvarivala je i koordinirala međunarodnu saradnju u oblasti razmjene i zaštite tajnih podataka i na osnovu odluka Vlade Crne Gore zaključivala međunarodne sporazume o međusobnoj razmjeni i zaštiti tajnih podataka.

Direkcija za zaštitu tajnih podataka u 2017. godini imala je vrlo intenzivnu, kako bilateralnu, tako i regionalnu saradnju, u oblasti tajnih podataka.

Aktivnosti na planu regionalne saradnje odvijale su se kroz učešće predstavnika Direkcije u okviru dvije regionalne inicijative: „6S” Regionalni sastanak direktora nacionalnih bezbjednosnih organa nadležnih za zaštitu tajnih podataka (NSA) i Regionalna konferencija NSA zemalja Jugoistočne Evrope (SEENSA).

Na petom „6S” Regionalnom sastanku direktora NSA, održanom u oktobru 2017. godine u Beogradu, predstavljeni su postignuti rezultati, razmijenjena iskustava i sagledani budući modaliteti saradnje u oblasti tajnih podataka.

U maju 2017. godine, u okviru Inicijative „6S“, predstavnici Direkcije učestvovali su na radionici Industrijska bezbjednost („6S Expert Working Group + Workshop in RACVIAC Format“ - Industrial Security), organizovanoj u Hrvatskoj, od strane Centra za saradnju u oblasti bezbjednosti - RACVIAC i Ureda Vijeća za nacionalnu sigurnost Republike Hrvatske.

Na sedmoj Regionalnoj konferenciji SEENSA, održanoj oktobra 2017. godine u Beogradu, istaknut je poseban značaj SEENSA formata koji se ogleda u promovisanju regionalne bezbjednosne saradnje zemalja Jugoistočne Evrope, posebno u odnosu na nove bezbjednosne izazove sa kojima se zemlje suočavaju, a koje zahtijevaju hitne odgovore.

U aprilu i oktobru 2017. godine, direktor Direkcije za zaštitu tajnih podataka učestvovao je na sjednicama NATO Komiteta za bezbjednost u Briselu, na kojima su razmatrana aktuelna pitanja iz oblasti zaštite tajnih podataka.

Direkcija za zaštitu tajnih podataka je tokom 2017. godine, pored regionalne, imala i izuzetno intenzivnu bilateralnu saradnju.

Delegacija koju su činili predstavnici Direkcije za zaštitu tajnih podataka, Ministarstva vanjskih poslova i Agencije za nacionalnu bezbjednost Crne Gore, koju je predvodio direktor Direkcije, posjetila je Nacionalni bezbjednosni organ nadležan za zaštitu tajnih podataka (NSA) Republike Francuske, u periodu od 17. do 21. aprila. Tokom aktuelne posjete, predstavnici obje zemlje upoznali su se sa sistemom zaštite tajnih podataka i otpočeli pregovore za zaključivanje bilateralnog sporazuma o razmjeni i zaštiti tajnih podataka. U junu 2017. godine realizovana je uzvratna posjeta, kojom prilikom su nastavljeni pregovori o usaglašavanju Sporazuma. U decembru 2017. godine, direktor Direkcije za zaštitu tajnih podataka i Generalni sekretar za odbranu i nacionalnu bezbjednost Republike Francuske, u prisustvu ambasadora Crne Gore u Francuskoj, potpisali su u Parizu Sporazum između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Francuske o razmjeni i uzajamnoj zaštiti tajnih podataka.

U periodu od 2. do 4. novembra 2017. godine, u Ministarstvu odbrane Crne Gore realizovane su bilateralne konsultacije između Crne Gore i Sjedinjenih Američkih Država kojima su prisustvovali i predstavnici Direkcije za zaštitu tajnih podataka. Tokom konsultacija izvršena je finalizacija pregovora o tekstu Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Sjedinjenih Američkih Država u vezi sa bezbjednosnim mjerama za zaštitu tajnih podataka. Vlada Crne Gore je prihvatila navedeni Sporazum (02.11.2017. godine) i ovlastila ministra odbrane da, u ime Vlade Crne Gore, potpiše Sporazum.

Tokom 2017. godine usaglašen je i tekst Sporazuma o uzajamnoj zaštiti tajnih podataka između Vlade Crne Gore i Vlade Savezne Republike Njemačke.

Direkcija za zaštitu tajnih podataka, u okviru neposredne bilateralne saradnje, realizovala je niz bilateralnih susreta sa delegacijama drugih NSA, u cilju razmjene iskustava u oblasti tajnih podataka. U saradnji sa Ministarstvom vanjskih poslova i Uredom Vlade Republike Slovenije za zaštitu tajnih podataka, u periodu od 23. do 26. oktobra, Direkcija za zaštitu tajnih podataka je organizovala bilateralnu radionicu Crna Gora – Slovenija koja je imala za cilj pružanje bilateralne tehničke pomoći i razmjenu iskustava po pitanju funkcionisanja sistema registara za tajne podatke EU, bezbjednosne svijesti i obuka, kao i po pitanju upoznavanja sa nadležnostima Komisije Vlade Republike Slovenije za procjenu preovlađujućeg javnog interesa u odnosu na tajnost podataka.

U periodu od 8. do 10. novembra 2017. godine Direkcija za zaštitu tajnih podataka bila je domaćin delegaciji Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine - Sektora za zaštitu tajnih podataka, u cilju predstavljanja obaveza u oblasti zaštite tajnih podataka koje je Direkcija imala u procesu pristupanja Crne Gore u NATO, kao i po pitanju implementacije tih obaveza.

U cilju razmijene iskustava na području zaštite tajnih podataka realizovana je i posjeta delegacije Nacionalnog bezbjednosnog organa Republike Kosovo Direkciji za zaštitu tajnih podataka, u periodu od 2. do 4. novembra t.g.

VI MEĐURESORSKA SARADNJA

U okviru međuresorske saradnje, predstavnici Direkcije su zastupljeni u radu Nacionalnog operativnog tima za sprovođenje Strategije za prevenciju i suzbijanje terorizma, pranja novca i finansiranja terorizma 2015-2018. i Akcionog plana 2015-2016. godine i u Radnoj grupi za Poglavlje 31 Vanjska, bezbjednosna i odbrambena politika – pregovori sa EU i Interresornoj komisiji za NATO.

U izvještajnom periodu, Direkcija je sarađivala sa Generalnim sekretarijatom Vlade Crne Gore, Ministarstvom odbrane i Vojskom Crne Gore, Ministarstvom vanjskih poslova, Ministarstvom unutrašnjih poslova i Upravom policije, Ministarstvom finansija, Ministarstvom pravde, Agencijom za nacionalnu bezbjednost, Agencijom za sprječavanje korupcije, Agencijom za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama, Agencijom za civilno vazduhoplovstvo, Upravom za javne nabavke, Upravom za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma, Upravom za kadrove i dr. organima. Saradnja se odvijala intenzivno i najviše se odnosila na implementaciju mjera zaštite tajnih podataka neophodnih u radu sa tajnim podacima.

U okviru saradnje sa Ministarstvom odbrane, Direkcija je imala kontinuiranu saradnju sa fokusom na implementaciju Zakona o tajnosti podataka, izradu predloga zakona o potvrđivanju sporazuma, izradu opštih akata, davanje mišljenja i sugestija na sporazume u oblasti odbrane u dijelu koji se odnosi na tajne podatke, finansijske poslove i unutrašnju reviziju, izdavanje dozvola za pristup tajnim podacima, učešće na sastancima i sl.

Saradnja sa Generalnim sekretarijatom Vlade Crne Gore, Vojskom Crne Gore, Ministarstvom unutrašnjih poslova, Upravom policije, Ministarstvom vanjskih poslova, Ministarstvom ekonomije, Ministarstvom pravde, Upravom za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma, Agencijom za nacionalnu bezbjednost, Agencijom za sprječavanje korupcije i dr. organima, u najvećim dijelu se odvijala po pitanju implementacije propisa o tajnosti podataka i rješavanja po zahtjevima za izdavanje dozvola za pristup tajnim podacima.

Saradnja sa Agencijom za nacionalnu bezbjednost, Ministarstvom unutrašnjih poslova i Ministarstvom javne uprave - Upravom za kadrove odvijala se i po pitanju realizacije zajedničkih seminara o bezbjednosnoj kulturi u državnoj administraciji.

Saradnja sa Agencijom za nacionalnu bezbjednost odvijala se i po pitanju vršenja bezbjednosnih provjera za lica za koja su podneseni zahtjevi za izdavanje dozvola za pristup tajnim podacima, izrade bezbjednosnih procjena ugroženosti, pregleda protiv prisluškivanja, pregleda od kompromitujućeg elektromagnetnog zračenja i TEMPEST mjerenja.

Saradnja sa Ministarstvom finansija odvijala se po pitanju budžeta, davanja saglasnosti o obezbijeđenim finansijskim sredstvima za popunu radnih mjesta u Direkciji i saglasnosti na Kadrovski plan za 2018. godinu, dostavljanja izvještaja o sprovođenju planiranih aktivnosti na uspostavljanju i razvoju sistema finansijskog upravljanja i kontrola u Direkciji, unutrašnje revizije i dr.

Saradnja sa Agencijom za sprječavanje korupcije odvijala se po pitanju Plana integriteta i implementacije mjera zaštite tajnih podataka.

Saradnja sa Agencijom za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama odvijala se kroz elektronsko dostavljanje podataka o rješavanju zahtjeva za slobodan pristup informacijama, zaštitu ličnih podataka, učešće na radionicama koje je organizovala Agencija u iz oblasti zaštite ličnih podataka i slobodnog pristupa informacijama.

Saradnja sa Agencijom za civilno vazduhoplovstvo odvijala se po pitanju vježbe CYBER18, koja će se održati u martu 2018. godine.

Saradnja sa Upravom za kadrove odvijala se veoma aktivno, a po pitanju realizacije obuka u oblasti tajnih podataka, stručnog usavršavanja zaposlenih u Direkciji po Programu Uprave za kadrove, davanja mišljenja na Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Direkcije, kadrovskog informacionog sistema (KIS) i ažuriranja podataka u KIS-u, dostavljanja kontrolnih izvještaja Direkcije o stanju unosa podataka u KIS i popuni radnih mjesta, izradu Kadrovskog plana, aktivnosti Mreže za ljudske resurse u okviru koje Direkcija ima svog predstavnika i dr.

Saradnja sa Upravom za javne nabavke odvijala se kroz dostavljanje Plana javnih nabavki, Izvještaja o javnim nabavkama, kao i Izvještaja o kršenju antikorupcijskih pravila i pripremi za implementaciju propisa o javnim nabavkama u dijelu objedinjavanja javnih nabavki.

Direkcija za zaštitu tajnih podataka delegirala je člana u Savjetu za informacionu bezbjednost i aktivno učestvovala u radu međuresorne radne grupe koja se bavila izradom predloga teksta "Strategije sajber bezbjednosti Crne Gore 2018-2021" i akcionim planovima za njeno sprovođenje.

Na poziv Ministarstva javne uprave predstavnici Direkcije učestvovali su na Panelu "Aktuelne prijetnje i izazovi u sajber prostoru" na 24. Festivalu informatičkih dostignuća INFOFEST 2017.

Direkcija je nastojala da na svojoj internet stranici redovno objavljuje informacije koje zahtijevaju proaktivni pristup, vodeći računa o zaštiti ličnih podataka i podataka koji su označeni stepenom tajnosti.

VII SARADNJA SA NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA

Saradnja sa nevladinim organizacijama odvijala se kroz rješavanje zahtjeva za slobodan pristup informacijama.

Predstavnik Direkcije za zaštitu tajnih podataka učestvovao je na Panelu posvećenom slobodnom pristupu informacijama, na kojem je razmatrana praktična primjena Zakona o slobodnom pristupu informacijama i njegova primjena u službi borbe protiv korupcije. Panel je organizovao NVO MANS-a i delegacije EU, a u cilju obilježavanja nedjelje antikorupcije.

VIII OBUKE IZ OBLASTI TAJNIH PODATAKA

U cilju stručnog usavršavanja državnih službenika i namještenika i unapređenja znanja iz oblasti tajnih podataka, Direkcija za zaštitu tajnih podataka je u saradnji sa Upravom za kadrove, Ministarstvom unutrašnjih poslova i Agencijom za nacionalnu bezbjednost u 2017. godini realizovala sedam seminara na temu "Bezbjednosna kultura u državnoj administraciji" i tri na temu "Primjena Zakona o tajnosti podataka i informatička zaštita tajnih podataka".

Unaprijeđen je sistem obuke iz oblasti zaštite tajnim podacima na način što je, u okviru TAIEX instrumenata tehničke podrške, uspostavljena elektronska aplikacija za E-trening koja pruža mogućnost državnim službenicima za lakšim i savremenijim edukovanjem u ovoj oblasti. Ovaj oblik edukacije primijenjuje se na sva lica prije izdavanja dozvole za pristup tajnim podacima.

Stručno osposobljavanje i usavršavanje službenika Direkcije

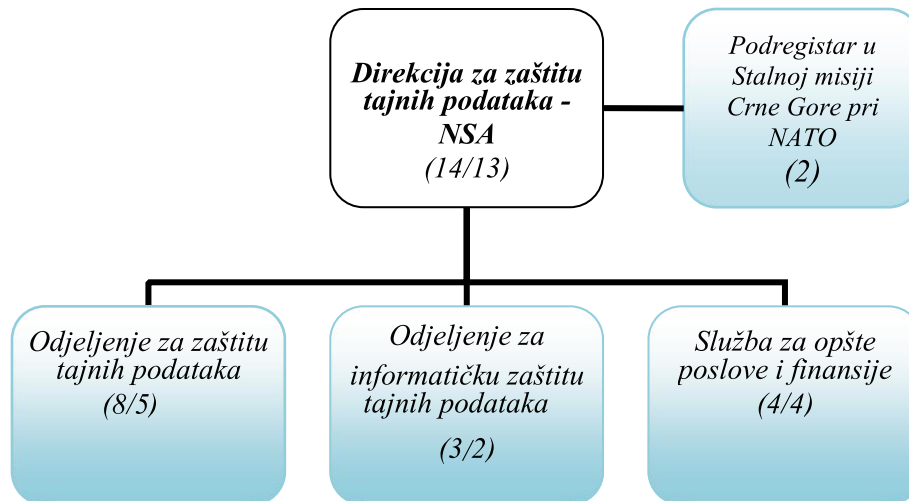
U okviru Programa stručnog usavršavanja državnih službenika i namještenika, koji realizuje Uprava za kadrove, službenici Direkcije su pohađali brojne obuke kao što su: Sajber bezbjednost kao izazov 21. vijeka, NATO: Odbrana članica i doprinos međunarodnoj bezbjednosti, Bezbjednosna kultura u državnoj administraciji, Slobodan pristup informacijama, Javne nabavke sa osvrtom na Zakon o izmjenama Zakona o javnim nabavkama, Poslovna komunikacija, Upravni postupak, Obuka za KIS, Kadrovski plan i dr.

Službenici Direkcije učestvovali su i na drugim obukama u zemlji i inostranstvu, kao što su: Sistem menadžmenta bezbjednosti informacija i Upravljanje rizicima informacione bezbjednosti (Crna Gora), Bilateralna radionica o registarskom sistemu za tajne podatke EU, bezbjednosnoj svijesti, obukama i procjeni preovlađujućeg javnog interesa u odnosu na tajne podatke (Crna Gora), RACVIAC - Radionica o industrijskoj bezbjednosti (Hrvatska), Radionica o zaštiti podataka i slobodnom pristupu informacijama (Crna Gora), Radionica o sajber bezbjednosti (Crna Gora) i dr.

IX ORGANIZACIJA DIREKCIJE

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Direkcije za zaštitu tajnih podataka organizovane su tri organizacione jedinice, i to:

1. Odjeljenje za zaštitu tajnih podataka,
2. Odjeljenje za informatičku zaštitu tajnih podataka
3. Služba za opšte poslove i finansije.

U Odjeljenju za zaštitu tajnih podataka vrše se poslovi iz osnovne djelatnosti Direkcije koji se odnose na sprovođenje mjera zaštite tajnih podataka i kontrolu primjene mjera zaštite, inspekcijски nadzor nad sprovođenjem Zakona o tajnosti podataka i primjenom međunarodnih ugovora u oblasti razmjene i zaštite tajnih podataka, izdavanje dozvola za pristup tajnim podacima i NATO sertifikata za pristup NATO tajnim podacima, evidentiranje NATO i EU tajnih podataka prosljeđenih Crnoj Gori, njihovu diseminaciju i razmjenu, izradu nacrtu zakona, podzakonskih i opštih akata iz oblasti tajnih podataka i staranje o usklađenosti sa Ustavom i pravnim sistemom Crne Gore i pravnom tekovinom EU, planiranje i ostvarivanje međunarodne saradnje, naročito u pogledu zaključivanja međudržavnih bilateralnih sporazuma o razmjeni i zaštiti tajnih podataka, sprovođenje obuka iz oblasti tajnih podataka i dr.

U Odjeljenju za informatičku zaštitu tajnih podataka vrše se poslovi iz osnovne djelatnosti koji se odnose na primjenu mjera bezbjednosti za zaštitu tajnih podataka koji se primaju, obrađuju, prenose, čuvaju i arhiviraju u komunikaciono-informacionim sistemima i drugim elektronskim sistemima, od gubitka povjerljivosti, cjelovitosti ili dostupnosti.

U okviru ovog Odjeljenja ostvaruju se tri važne funkcije Direkcije koje se odnose na razmjenu i zaštitu tajnih podataka sa Sjevernoatlantskim savezom (NATO) i Evropskom unijom, i to: bezbjednost komunikacija za izbor, upravljanje i održavanje kriptografske opreme za prenos, obradu i čuvanje tajnih podataka (NCSA), bezbjednosnu akreditaciju komunikaciono-informacionih sistema i procesa u kojima se koriste tajni podaci (SAA) i upravljanje materijalima za kriptografsku zaštitu tajnih podataka (NDA).

U Službi za opšte poslove i finansije vrše se poslovi koji se odnose na izradu pojedinačnih akata iz radnog odnosa, planiranje razvoja i upravljanje ljudskim resursima, materijalno i finansijsko poslovanje, javne nabavke, saradnju sa državnim organima, saradnju sa nevladinim organizacijama, Kadrovski informacioni sistem (KIS), kancelarijsko poslovanje, dostavu NATO i EU tajnih podataka i druge administrativno-tehničke poslove.

U Direkciji za zaštitu tajnih podataka sistematizovano je ukupno 16 radnih mjesta koja su u 2017. godini bila popunjena sa 13 izvršilaca i jednim profesionalnim vojnim licem upućenim

iz Vojske Crne Gore na rad u Direkciju. Dva službenika Direkcije upućena su u Stalnu misiju Crne Gore pri NATO u Briselu, u skladu sa Sporazumom zaključenim između Ministarstva vanjskih poslova i Direkcije za zaštitu tajnih podataka. Ovi službenici su prve "kontakt tačke" u Podregistru tajnih podataka u Misiji za prijem NATO tajnih podataka i njihovu distribuciju Centralnom registru Direkcije.

Nepopunjenost Direkcije u punom kapacitetu, posebno svih radnih mjesta u Odjeljenju za informatičku zaštitu tajnih podataka i Službi za opšte poslove i finansije otežavaju rad Direkcije.

Na osnovu analize postojećih ljudskih resursa, Kadrovskim planom Direkcije za zaštitu tajnih podataka za 2018. godinu planirano je zapošljavanje jednog izvršioca, u kategoriji ekspertske kadra, u Odjeljenju za informatičku zaštitu tajnih podataka.

X INSPEKCIJSKI NADZOR

U 2017. godini, od strane ovlašćenih službenika Direkcije, izvršena je inspeksijska kontrola u Ministarstvu odbrane i Ministarstvu vanjskih poslova po pitanju rada registara NATO tajnih podataka.

XI BUDŽET I NABVKE

Budžet

Za finansiranje Direkcije u 2017. godini odobreno je 263.431,92 € budžetskih sredstava.

Od raspoloživih sredstava u iznosu od 263.431,92€ isplaćena su sredstva u iznosu od 228.723,59 €, što iznosi 86,82%.

Nabavke

Direkcija je u skladu sa članom 38 Zakona o javnim nabavkama, 25.10.2017. godine donijela Plan javnih nabavki za 2017. godinu sa izmjenama od 27.7.2017., 30.8.2017. i 17.11.2018. godine. Planom javnih nabavki za 2017. godinu planirane su nabavke iz budžeta u iznosu od 106.208,88 eura.

Planom javnih nabavki za 2017. godinu, realizovano je ukupno 33 postupka javnih nabavki. Predmetni postupci sprovedeni su putem šopinga 3 postupka, 19 postupaka neposrednim sporazumom i 11 postupaka nabavke male vrijednosti.

Postupak	ROBE		USLUGE		Ukupno
	Br.postupaka	Ugovoreno €	Br.postupaka	Ugovoreno €	
Šoping	1	2.014,38	2	1.377,28	3.391,66
Neposredni	2	460,97	17	2.811,19	3.272,16

Male vrijednosti	3	19.573,62	8	17.035,84	36.609,46
	6	22.048,97	27	21.224,31	43.273,28

Neposrednim sporazumom realizovana su sredstva u ukupnom iznosu od 3.272,16 eura odnosno 3,72% od realizovanog budžeta za javne nabavke za 2016. godinu. Na taj način je ispoštovana zakonska odredba da ukupna godišnja vrijednost javnih nabavki primjenom neposrednog sporazuma ne može da prelazi 10% izvršenog budžeta za javne nabavke naručioca u predhodnoj godini za korisnike čiji budžet za javne nabavke iznosi do 200.000 eura.

Na osnovu člana 116b Zakona o javnim nabavkama donijet je Plan nabavki izuzetih od primjene Zakona o javnim nabavkama. Sprovedena su dva postupka ukupne procijenjene vrijednosti 36.900,00 eura i zaključena dva ugovora ukupne vrijednosti 32.789,75 eura.

XII FINANSIJSKO UPRAVLJANJE I KONTORLA

U skladu sa obavezama koje proističu iz Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru, Direkcija je u dosadašnjem periodu sačinila 16 internih pravila i procedura za određene poslovne procese, a u cilju uspostavljanja i sprovođenja finansijskog upravljanja i kontrola u Direkciji, i to: Uputstvo o troškovima reprezentacije, Uputstvo za izradu zahtjeva za dodjelu budžetskih sredstava, Uputstvo za izradu internih pravila/procedura koja se primjenjuju u Direkciji, Uputstvo o upoznavanju zaposlenih sa Etičkim kodeksom, Interno pravilo za obrazovanje radne grupe ili drugog oblika rada i Aneks u vezi primjene internog pravila, Uputstvo o komunikaciji sa medijima, Pravilnik o postupku javne nabavke neposrednim sporazumom, Uputstvo o korišćenju i raspolaganju inventarom i sredstvima za rad Direkcije, Uputstvo o uslovima i načinu korišćenja i potrošnji goriva putničkih i drugih vozila u vlasništvu Direkcije i Odluku o dodjeli službenog vozila na korišćenje, Odluka o ostvarivanju prava na nadoknadu troškova za korišćenje mobilnih telefona, Pravilnik o obračunu i isplati zarada, Uputstvo o postupku zasnivanja radnog odnosa u Direkciji bez javnog oglašavanja, Uputstvo o načinu evidentiranja i plaćanja ulaznih faktura.

Interna pravila i procedure sadrže opis procedure, ovlašćena lica i kontrolne mehanizme i sastavni su dio Knjige procedura za finansijsko upravljanje i kontrolu.

O sprovođenju finansijskog upravljanja i kontrole u 2016. godini, Direkcija je podnijela Godišnji izvještaj Ministarstvu finansija.

Poslovi unutrašnje revizije u Direkciji, u skladu sa Sporazumom, povjereni su Ministarstvu odbrane, odnosno Odjeljenju za unutrašnju reviziju Ministarstva. Ministarstvo odbrane podnosi Ministarstvu finansija Godišnji izvještaj o unutrašnjoj reviziji izvršenoj u Direkciji za zaštitu tajnih podataka.

XIII JAVNOST RADA

Direktor Direkcije redovno je izvještavao javnost o najznačajnijim pitanjima iz nadležnosti Direkcije za zaštitu tajnih podataka.

Direkcija je ažurno odgovarala na upućena pitanja medija.

Za potrebe javnosti rada, Direkcija je ažurirala internet stranicu, na adresi www.nsa.gov.me, na kojoj se nalaze propisi iz oblasti tajnih podataka i obrasci za njihovu primjenu, organizacija Direkcije, podaci o značajnim aktivnostima u okviru međunarodne saradnje, kao i druge informacije koje je, u skladu sa Zakonom o slobodnom pristupu informacijama, organ vlasti dužan da objavi na internet stranici.